

Tossavainen

Vapaa-aikakorvausten säästäminen PTYTES:n soveltamisalalla (työaikapankki)

1 Vapaa-aikakorvausten säästämisen tarkoitus

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia PTYTES:n 42 §:n 2 momentissa todetulla tavalla vapaa-aikakorvauksina annettavien työaikakorvausten säästämisestä. Määräyksen perusteella työnantaja ja työntekijä voivat sopia työaikakorvausten säästämisestä pidemmiksi yhdenjaksoiksi vapaiksi (työaikapankki). Järjestely perustuu aina vapaaehtoisuuteen.

Sopimus vapaa-aikakorvausten säästämisestä on tehtävä aina kirjallisesti. Se voidaan sopia toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisena. Järjestelyn toimivuudesta on syytä aluksi hankkia kokemuksia työpaikalla. Suositeltavaa on, että työnantaja ja työntekijät tekevät aluksi lyhyen määräaikaisen sopimuksen vapaa-aikakorvausten säästämisestä esimerkiksi 6–8 kuukauden ajaksi.

Jos työntekijän ja työnantajan välillä ei ole sovittu vapaa-aikakorvausten säästämisestä PTYTES:n 42 §:n 2 momentin mukaisesti, maksetaan työaikakorvaukset rahana tai annetaan vapaa-aikakorvauksena kuten PTYTES:n 42 §:n 1 momentissa on määrätty. Korvausmuodosta (raha tai vapaa) päättää työnantaja.

PTYTES:n 42 §:n mukaan rahakorvaus on maksettava ja vapaa-aikakorvaus on annettava viimeistään korvaukseen oikeuttavan työn tekemistä seuraavan kalenterikuukauden aikana paitsi, jos säännöllinen työaika on vahvistettu viikko pitemmäksi työaikajaksoksi, tällaisen työaikajakson päättymistä seuraavan kalenterikuukauden aikana. Työntekijän kanssa sovittaessa voidaan vapaa-aikakorvaus antaa vielä 4 seuraavan kalenterikuukauden aikana. Tätä pidemmälle menevä vapaa-aikakorvauksen antaminen edellyttää, että asiasta sovitaan kirjallisesti työntekijän ja työnantajan välillä.

2 Työaikapankin osatekijät

Työaikakorvausten säästäminen koskee seuraavia osatekijöitä:

- Sunnuntaityökorvaus (PTYTES 34 § 1 momentti)
- Lauantaityökorvaus (PTYTES 34 § 2 momentti)
- Aattokorvaus (PTYTES 34 § 3 momentti)
- Ilta- ja yötyökorvaus (PTYTES 35 § 1 ja 2 momentti)
- Lisä- tai ylityö ja ylityön korotusosa
- Varallaolokorvaus (PTYTES 39 §)

Työnantajan ja työntekijän välinen sopimus vapaa-aikakorvausten säästämisestä voi koskea kaikkia yllä mainittuja työaikakorvauksia tai vain osaa niistä. Sopimuksesta on käytävä ilmi, mitä osatekijöitä sopimus koskee.

Vapaat säästetään tunteina ja minuutteina ja vapaa annetaan tunteina tai työpäivinä. Vapaat on pyrittävä antamaan kokonaisina työpäivinä.

Tossavainen

Vuosiloman säästämistä on erilliset määräykset PTYTES:n 77 §:ssä. Vapaa-aikakorvausten säästämistä koskeva PTYTES:n 42 §:n 2 momentin määräys ei koske lomarahaa vaihtamista vapaaksi.

Esimerkki

- Yksi vuorokautinen ylityötunti, joka korvataan 50 %:lla korotettuna, on 1 tunti 30 minuuttia, kun se siirretään työaikapankkiin.
- Säännöllisenä työaikana tehdystä iltatyöstä korvattava 15 %:n iltatyökorvaus on työaikapankkiin siirrettynä yhdeltä tunnilta 9 minuuttia.

3 Kertyneen vapaan pitäminen

Vapaan ajankohdasta on aina sovittava työnantajan ja työntekijän välillä. Jo työaikapankkia käyttöönotettaessa on hyvä sopia työnantajan ja työntekijän välillä alustavasti siitä, milloin kertyneet työtunnit on tarkoitus käyttää. Järjestelyn lähtökohtana on työpaikan toiminnallisten tarpeiden ja työntekijän yksilöllisten tarpeiden toimiva yhteensovitus.

Vapaana annettavat työaikorvaukset huomioidaan suunniteltaessa tai toteutettaessa työvuoroluetteloa. Pankista vähennettävät tunnit vähentävät vastaavasti tehtävää säännöllistä työaikaa.

Esimerkki

Yleistyöaika, täysi työaika (38 t 15 minuuttia). Työntekijän työvuoroluetteloon on suunniteltu kaksi työaikapankkivapaapäivää. Työaikakirjanpidossa vastaavasti merkitään annetuksi pankkivapaata 16 tuntia 15 minuuttia.

viikonpäivä	ma	ti	ke	to	pe
suunniteltu työaika/vapaa	8 tuntia	8 tuntia	6 tuntia	työaika-pankki-vapaa	työaika-pankki-vapaa

Pankkivapaa on työssäoloaikaa vuosilomia laskettaessa.

4 Vapaan ajalta maksettava palkka

Vapaa-aikakorvauksen ajalta maksetaan työntekijälle vapaan pitämisen ajankohdan mukainen varsinainen palkka.

5 Sairastuminen vapaan aikana

Jos työntekijän vahvistettuun työvuoroluetteloon on merkitty työaikorvauksia annettavaksi vapaana ja työntekijä on sairaana vapaan aikana, siirtyy sairausloman ajalle merkitty vapaa-aikakorvaus annettavaksi myöhempänä ajankohtana työnantajan ja työntekijän sopimalla tavalla.

Tossavainen

6 Työaikakirjanpito

Työaikalain 37 §:n mukaan työnantajan on kirjattava tehdyt työtunnit ja niistä suoritetut korvaukset työntekijöittäin.

Työaikapankkiin säästetyt tunnit merkitään työaikakirjanpitoon, jonka sisällöstä työntekijällä on pyynnöstä oikeus saada tiedot.

7 Sopimuksen irtisanominen

Työsuhteen päättyessä työaikapankissa pitämättä olevat tunnit maksetaan rahana, jos muusta ei ole sovittu. Vapaasta maksettavan korvauksen suuruus määräytyy työsuhteen päättymishetkellä voimassa olevien palkkausperusteiden mukaisesti.

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus PTYTES:n 42 §:n 2 momentin mukaisesta vapaa-aikakorvausten antamisesta on irtisanottavissa kolmen kuukauden irtisanomisai-
kaa noudattaen.

Taulukko

Työaikakorvausten muuntaminen vapaa-ajaksi

Työaikakorvaus	Korvauksen suuruus (korotus %)	Minuuttia työaikana laskettuna täydestä tunnista
Lisätyö ja ylityön perusosa	-	tehdyn työajan mukaan eli tunti tunnista
Ylityön korotusosa	50	30 minuuttia
Ylityön korotusosa	100	60 minuuttia
Illatyökorvaus	15	9 minuuttia
Yötyökorvaus	30	18 minuuttia
Yötyökorvaus (jaksotyöaika)	40	20 minuuttia
Lauantaityökorvaus	20	12 minuuttia
Sunnuntaityökorvaus, aattokorvaus	100	60 minuuttia
Varallaolokorvaus	20	12 minuuttia
Varallaolokorvaus	25	15 minuuttia
Varallaolokorvaus	30	18 minuuttia
Varallaolokorvaus (asuntovarallaolo)	50	30 minuuttia